क्षेमेन गच्छेदध्वानमिदं यः पठते पथि। यो यं कामं कामयते स तमाप्नोति च ध्रुवं।
इदं महर्षेर्व्वचनं विनिश्चितं महात्मनः पुरुषवरस्य कीर्त्तितं। समागमश्चर्षिदिवौकसामिमं निशम्य भक्ताः सुसुखं लभन्ते।
इति श्रीमहाभारते शान्तिपर्व्वणि मोक्षधर्म्मपर्व्वणि नारायणीये द्विचत्वारिंशदधिकत्रिशतोऽध्यायः ॥ ३४२ ॥

॥ जनमेजय उवाच ॥ श्रोतुमिच्छामि व्यासः सशिष्यो मधुसूदनं। नामभिर्व्विविधैरेषां निरुक्तं भगवन्मम।
वक्तुमर्हसि शुश्रूषोः प्रजापतिपतेर्हरेः। श्रुत्वा भवेयं यत्पूतः शरच्चन्द्रवदामलः। १२१२०
॥ वैशम्पायन उवाच ॥ शृणु राजन् यथाचष्ट फाल्गुनस्य हरिः प्रभुः। प्रसन्नात्मात्मनो नाम्नां निरुक्तं गुणकर्म्मजं।
नामभिः कीर्त्तितैस्तस्य केशवस्य महात्मनः। पृष्टवान् केशवं राजन् फाल्गुनः परवीरहा।
॥ अर्ज्जुन उवाच ॥ भगवन् भूतभव्येश सर्व्वभूतसृगव्यय। लोकधाम जगन्नाथ लोकानामभयप्रद।
यानि नामानि ते देव कीर्त्तितानि महर्षिभिः। वेदेषु सपुराणेषु यानि गुह्यानि कर्म्मभिः।
तेषां निरुक्तं त्वत्तोऽहं श्रोतुमिच्छामि केशव। नह्यन्यो वर्णयेन्नाम्नां निरुक्तं त्वामृते प्रभो। १२१२५
॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ऋग्वेदे स यजुर्व्वेदे तथैवाथर्व्वसामसु। पुराणे सोपनिषदे तथैव ज्योतिषेऽर्ज्जुन।
साङ्ख्ये च योगशास्त्रे च आयुर्व्वेदे तथैव च। बहूनि मम नामानि कीर्त्तितानि महर्षिभिः।
गौणानि तत्र नामानि कर्म्मजानि च कानिचित्। निरुक्तं कर्म्मजानां त्वं शृणुष्व प्रयतोऽनघ।
कथ्यमानं मया तात त्वं हि मेऽर्द्धं सुतः पुरा। नमोऽतियशसे तस्मै देहिनां परमात्मने।
नारायणाय विश्वाय निर्गुणाय गुणात्मने। यस्य प्रसादजो ब्रह्मा रुद्रश्च क्रोधसम्भवः। १२१४०
योऽसौ योनिर्हि सर्व्वस्य स्थावरस्य चरस्य च। अष्टादशगुणं यत्तत् सत्त्वं सत्त्वव्रताम्बर।
प्रकृतिः सा परा मह्यं रोदसी योगधारिणी। ऋता सत्यामराजष्या लोकानामात्मसंज्ञिता।
तस्मात् सर्व्वाः प्रवर्त्तन्ते सर्गप्रलयविक्रियाः। तपो यज्ञश्च यष्टा च पुराणः पुरुषो विराट्।
अनिरुद्ध इति प्रोक्तो लोकानां प्रभवाव्ययः। ब्राह्मे रात्रिक्षये प्राप्ते तस्य ह्यमिततेजसः।
प्रसादात् प्रादुरभवत् पद्मं पद्मनिभेक्षण। ततो ब्रह्मा समभवत् स तस्यैव प्रसादजः। १२१५५
अक्षः क्षये ललाटाच्च सुतो देवस्य वै तथा। क्रोधाविष्टस्य संजज्ञे रुद्रः संहारकारकः।
एतौ द्वौ विबुधश्रेष्ठौ प्रसादक्रोधजावुभौ। तदादेशितपन्थानौ सृष्टिसंहारकारकौ।
निमित्तमात्रं तावत्र सर्व्वप्राणिवरप्रदौ। कपर्द्दी जटिलो मुण्डः श्मशानगृहसेवकः।
उग्रव्रतधरो रुद्रो योगी परमदारुणः। दक्षक्रतुहरश्चैव भगनेत्रहरस्तथा।
नारायणात्मको ज्ञेयः पाण्डवेय युगे युगे। तस्मिन् हि पूज्यमाने वै देवदेवे महेश्वरे। १२१६०
सम्पूजितो भवेत् पार्थ देवो नारायणः प्रभुः। अहमात्मा हि लोकानां विश्वेषां पाण्डुनन्दन।
तस्मादात्मानमेवाग्रे रुद्रं संपूजयाम्यहं। यद्यहं नार्च्चयेयं वै ईशानं वरदं शिवं।
आत्मानं नार्च्चयेत् कश्चिदिति मे भावितात्मनः। मया प्रमाणं हि कृतं लोकः समनुवर्त्तते।
प्रमाणानि हि पूज्यानि ततस्तं पूजयाम्यहं। यस्तं वेत्ति स मां वेत्ति यो नु तं सहि मामनु।
रुद्रो नारायणश्चैव सत्त्वमेकं द्विधाकृतं। लोके चरति कौन्तेय व्यक्तिस्थं सर्व्वकर्म्मसु। १२१६५